

potrebo, da se poslopje znova gradi, in s tema razlogoma propade, more vložiti novo odpoved iz istih razlogov, če zakupnik kasneje zopet ostane s plačilom v zamudi, odn. še kasneje nastane dokazljiva potreba, poslopje znova graditi.

Važno je, da morajo že v sami odpovedi, ki služi kot sredstvo za predčasno razvezo za določen čas sklenjenega rabokupnega razmerja, biti določno navedeni vsi odpovedni razlogi iz §§ 1117 odn. 1118 odz., ki se kot pravni temelj odpovedi nameravajo uveljavljati. Opozoritev na to okolnost in pokaz na nekatera specifična svojstva te odpovedi sta glavni namen teh vrstic.

Vršilci dolžnosti državnega tožilca.

Miloš Lečnik.

Dasi je kp. v veljavi že skoro deset let, še vedno ni bila izdana uredba, ki jo predvideva zakon o državnem tožilstvu (zdt.) z dne 21. marca 1929. Ta veleva v § 1, da sme minister pravde z uredbo ustanoviti pri okrajnih sodiščih posebne vršilce dolžnosti državnega tožilca (v. d. d. t.), jim odrediti področje in poveriti to dolžnost komu izmed sodnih pristavov ali sodniških pripravnikov dotičnega sodišča ali, če teh ni, komu izmed sodnega administrativnega osebja. Zaradi tega predpisa, po katerem je minister pravde le pooblaščen, ne pa dolžan, da izda to uredbo, v zvezi z določbo § 25 zdt., da v pokrajinah, kjer so bili že doslej opravitelji državnega pravnikištva, isti ostanejo še nadalje, dokler ne stopi v veljavo kp., odnosno dokler ne izide v § 1 predvidena uredba, je postalo vprašljivo, ali so v Sloveniji sploh še opravitelji drž. pravnikištva, oziroma v. d. d. t.*

Temu nasproti je predsedništvo apelacijskega sodišča v Ljubljani z razpisom z dne 15. junija 1938, Su 449—4/35-6, izdalo vsem sodiščem navodilo, da je tamkaj, kjer je bil ob času, ko je stopil zdt. v moč, opravitelj drž. tožilca, isti ostal še naprej; ako pa je njegovo poslovanje iz katerega koli razloga prenehalo, pa ni postaviti novega opravitelja, marveč posluje sodišče brez njega v smislu § 375 kp. To da izhaja

* Tako je stol sedmorice v odločbi z dne 14. februarja 1939. Kre 28/39, izrekel, da opravitelji drž. tožilstva poslujejo še nadalje, dokler minister pravde ne predpiše predvidevane uredbe, in da morajo ti prisostvovati ustnim razpravam, kar da izhaja iz § 25 zdt.

iz preudarka, da kp. za okrajna sodišča ni usvojil absolutnega obtožbenega načela (§ 375), nadalje iz določbe §§ 388/5 in 379 kp. in § 1 zdt. Zaradi tega da več ne veljajo določbe §§ 87 do 114 izvršilne uredbe z dne 19. novembra 1875, niti glede postavljanja opraviteljev, niti glede njih začasnega nadomeščanja. Nadalje da tudi iz § 25 zdt. ne izhaja, da bi se morali ali mogli postavljati opravitelji po določbah citirane izvršilne uredbe, posebno ker je v § 27 zdt. rečeno, da z dnem 1. aprila 1929, odnosno z dnem razglasitve zdt. v Službenih novinah prestanejo veljati vsi predpisi o stvareh tega zakona.

Pri razmotrivanju tega načelnega vprašanja, važnega za postopanje pri okrajnih sodiščih, si je treba točno predvidovati, da pravi § 25 zdt., da opravitelji drž. pravnosti ostanje še nadalje, dokler ne izda minister pravde uredbe po § 1 istega zakona. Določba § 1 (s me ustanoviti) je očitno v nasprotju z določbo § 25, ker se v § 1 daje ministru pravde na prosto, da ustanovo v. d. d. t. uvede po svojem preudarku ali pa tudi ne, dočim določba § 25 (o s t a n e j o , d o k l e r n e i z d a . . .) z gotovostjo predpostavlja, da se ustanovijo v. d. d. t. Izgleda docela nerazumljivo, kako je mogel zakonodavec podaljšati obstoj te pravne ustanove do nekega termina, o katerem je negotovo, ali bo sploh nastopil, oziroma do nekega dogodka, čigar nastop je popolnoma odvisen od volje uredbodavca. Od pravilnega tolmačenja navedenih dveh določb pa je — vsaj deloma — odvisno, ali bodo v. d. d. t. uvedeni v celi države ali ne. Kaj torej velja?

Uvaževati je pri tem nedvomne zenačitvene namene zakonodavca, ki gotovo ni hotel dopustiti, da bi le v nekaterih pokrajinah za trajno obstajala neka pravna institucija, v ostalih pa ne. Istotako je treba upoštevati, da je uredbodavec izdal mnogo kasneje, kot je izšel zdt., z dne 21. marca 1929, dve uredbi, ki se bavita podrobno s področjem v. d. d. t., in to uredbo o poslovnem redu za kazenska sodišča (kpr.), zlasti pa uredbo o poslovnem redu za državna tožilstva (tpr.), obe z datumom od 21. novembra 1929. Uredbodavec sam je torej predpostavljajal oživotvorenje institucije v. d. d. t. za celo državo, tolmačil torej določbo § 1 tako, da se vršilci d. d. t. morajo ustanoviti, torej v smislu besedila § 25, ker pač ni možno misliti, da bi bil postavil neke predpise vedoč, da eventualno sploh nikdar ne bodo imeli obvezne moči. Pa tudi sam kp., ki je izšel le malo pred zdt. (t. j. 16. februarja 1929), torej v času, ko je bilo besedilo zdt. brez dvoma že dogotovljeno in znano, na več mestih omenja v. d. d. t. (§§ 375, 387/4 in 388/5). Tudi ta zakon očitno ni hotel po-

stavljeni takšne norme, ki bi eventualno smele ostati brezpredmetne in neveljavne! Določba § 375 št. 1 kp. se pri tem ne more razlagati v tem smislu, da bodo pri nekaterih sodiščih ustanovljeni v. d. d. t., in to tudi le eventualno, pri drugih pa ne, temveč tako, da se s tem odreja, na čigavo zahtevo (naznanilo) naj pokrenejo postopanje sodišča tam, kjer še ne obstoje v. d. d. t. (v Srbiji, Črni gori in na Hrvaškem). Besede: „kjer jih ni“ (t. j. v. d. d. t.) predstavljajo potemtakem zgolj prehodno normo, veljavno samo za Srbijo, Črno goro in Hrvaško in le čas, dokler tudi v teh pokrajinah ne bodo uvedeni v. d. d. t. Po tem času bo določba o tem, da se postopanje pokrene tudi na zahtevo javnega oblastva ali javnega organa ali na oškodovančevo naznanilo, obsoletna, brez veljave. Od tedaj naprej bodo mogli pri vseh okrajnih sodiščih v državi zahtevati pokrenitev postopanja samo v. d. d. t. To izhaja jasno iz § 10/3 kpr., ki veleva, da okrajno sodišče, pri katerem je postavljen v. d. d. t., izroči vsako prijavo zbog prestopka, o katerem je pristojno soditi, temu v. d. d. t. v izjavo, odnosno zaradi predloga.

Z ozirom na vse navedeno prihajam do zaključka, da je uredbodavcu stavljen v dolžnost, da imenuje v. d. d. t., kljub določbi § 1 zdt., da torej ni misliti, da je zakonodavec hotel odpraviti sedaj obstoječe v. d. d. t., temveč, da je hotel to institucijo razširiti na področje cele kraljevine, zlasti pa, da jo je hotel, kolikor že obstoji (v Sloveniji, Dalmaciji, Vojvodini z Medjimurjem ter v Bosni in Hercegovini) obdržati v življenju neokrnjeno v celoti do končne unifikacije tudi na tem polju.

S tem v zvezi je treba navesti, da določbo: „opravitelji ostanejo še nadalje“, pač ni možno tolmačiti drugače kot tako, da ostane nadalje v celem dotedanjem obsegu celotna institucija v. d. d. t. Ker se v teku časa prenavlja v osebju tudi ona, mora biti samo ob sebi umevno, da je hotel zakonodavec z omenjeno določbo vzdržati v veljavi tudi one dotedanje predpise, ki dajejo instituciji možnost eksistence, zlasti torej predpise, ki odrejajo, kako in od koga se v. d. d. t. postavljajo. Označena določba torej ni dana ad personam, tako da bi v primeru, da preстане funkcija nekoga v. d. d. t., pri dotičnem sodišču ne bi mogel niti smel obstajati drug v. d. d. t., temveč tako, da mora biti tedaj imenovan novi. Po izvršilni uredbi z dne 25. maja 1875 postavlja v. d. d. t. (opravitelja drž. pravnika) višji državni tožilec (§ 88), začasno, v nujnih primerih pa okrajni sodnik (§ 100). Po zgorajšnjih izvajanjih sta navedeni dve določbi

v celoti še veljavni, tako da je višji državni tožilec dolžan, da v primeru izpraznitve mesta imenuje novega vršilca, če pa on tega ne stori, mora novega imenovati pač starešina sodišča, kajti stanje brez v. d. d. t. je nezakonito in nezakonito je tudi vsako kazensko postopanje uradoma pregonljivih deliktov pri vseh okrajnih sodiščih, kjer v. d. d. t. sploh ni. (Takih je nekaj v Sloveniji.)

Kaj spada v področje v. d. d. t.? Njihovo poslovanje je predpisano v samem kp. (§§ 375 št. 1, 379, 382/2, 386/1 in 2, 387/4 in 6, 388/3 in 396), v tpr. (§§ 71—79) ter v kpr. (§ 10/3 in 4). Predvsem je treba poudariti, da so vsi ti predpisi v celoti obvezni že za sedaj poslujoče v. d. d. t. Nikjer ni namreč določeno, da naj bi veljali le za bodoče, ki se bodo šele ustanovili. Tudi § 79 tpr. odreja izrečno, da dobi ta uredba v poedinih območjih obvezno moč istega dne, ko stopi v veljavo v teh območjih novi kp., in da prestanejo s tem dnem veljati vsi dosedanji predpisi o predmetih te uredbe, čl. 9 ukz. pa pravi, da prestanejo veljati predpisi, kolikor nasprotujejo novemu kp. Potemtakem nista več v veljavi §§ 448 in 454 star. kpr., to pa že na temelju specialne določbe čl. 9 ukz. V teh §§ je bilo določeno zlasti, da je moral biti opravitelj navzoč pri razpravi, ker je bila sicer neveljavna. Ravno tako ne prihaja več v poštev izvršilna uredba z dne 25. maja 1873, izvzemši že zgoraj navedeni določbi o postavljanju v. d. d. t.

Posebne omembe so potrebne določbe, da vršijo v. d. d. t. vse dolžnosti, ki jih je pri okrajnih sodiščih upravičen vršiti državni tožilec (§ 71 tpr.), da mora okrajno sodišče vsako prijavo v pogledu dejanja, ki se preganja po službeni dolžnosti, predati v. d. d. t. v izjavo, ter da so v. d. d. t. upravičeni, kakor je upravičen državni tožilec, da sami zavračajo prijave, ki jih smatrajo za neosnovane, da smejo tudi odstopiti od zahteve za pregon, ki so jo že izročili sodišču, in to tudi še v teku ustne razprave, vendar pa si morajo pred vsakim odstopom izposlovati pristanek državnega tožilca.

Niso pa dolžni v. d. d. t., da prisostvujejo ustnim razpravam, to pa iz razloga, ker jim te dolžnosti noben veljaven zakon ali uredba ne nalaga. Nasprotno je odrejeno, da na razpravo ni treba pozvati državnega tožilca — in to mora veljati tudi za v. d. d. t. — razen če je to pravočasno izrečno zahteval (§ 382/2 kp.), in prepis sodbe se mora v primerih oprostitev ali zavrnitve zahteve vročiti državnemu tožilcu, če v. d. d. t. mi bil na razpravi (§ 388/3 kp.).

Vršilec d. d. t. je praviloma priznati pravico priziva in pritožbe zoper vse sodbe, rešitve in naredbe v onem obsegu, kakor je to sploh dopuščeno strankam (§§ 328 in 392 kp.). Izjeme postavlja zakon v primerih iz § 379 kp., ko sodnik zavrne pred razpravo zahtevo za pokrenitev postopanja, ali če izreče na razpravi prostorek ali zavrnitev zahteve (§§ 280, 276, 388/3 kp.), ako v tem primeru ni bilo na razpravi v. d. d. t. V vseh teh primerih vroči sodnik svojo odločbo državnemu tožilcu, ne pa vršilcu d. d. t.

Tu je treba poudariti, da določbe § 396 kp., po kateri se mora izvod priziva vročiti drugi stranki, ni tolmačiti tako, da je poleg obdolženca (v postopanju po uradoma pregonljivih deliktih), stranka zgolj državni tožilec in da se mora izvod obdolženčevega priziva vročiti njemu. V postopanju pred okrajnim sodiščem vrši funkcije državnega tožilca — kolikor niso izrečno njemu pridržane v zakonu (§ 379 in § 388/3 kp.) — v. d. d. t. (§ 71 tpr.), on je namestnik državnega tožilca in torej tudi stranka v smislu § 6/1 kp. Njega je torej obvestiti povsod tam, kjer zakon odreja obvestitev. Potemtakem ni podana potreba, da se obdolženčev priziv vroči državnemu tožilcu, dasi takšna obvestitev ni nezakonita, temveč je zakonu bolj ustrezno, ako se priziv vroči vršilcu d. d. t.

Tudi je v. d. d. t. upravičen, da sam vloži obrazložitev priziva, ker je pač stranka z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki jih imajo stranke, in ker niti zakon niti uredba nikjer ne predpisuje, da je za sestavo obrazložitve priziva pristojen le državni tožilec. Zaradi tega ni utemeljeno naziranje, da mora sodnik, kadar v. d. d. t. prijavi priziv, spis vročiti po službeni dolžnosti državnemu tožilcu zaradi obrazložitve istega; te dolžnosti ne gre nalagati sodniku niti tedaj, kadar bi v. d. d. t. vpošiljatev spisa ali prepisa sodbe izrečno zahteval, ker to ni nikjer predpisano in je za sodnika stranka v. d. d. t., čigar interni odnošaj z državnim tožilcem se sodnika ne tiče.

Vprašanje, ali mora okrajni sodnik skladno s predpisom § 74/4 kp. pred odločbami, ki jih izreka izven razprave, dati vršilcu d. d. t. priložnost, da se izjavi, je treba zanikati. Take dolžnosti ne nalaga sodniku noben predpis in ista tudi ne izhaja določno niti iz splošne določbe § 374 kp. Posebno pa se je pri tem ozirati na okolnost, da v. d. d. t. ni dolžan, da prisostvuje in sodeluje pri najpomembnejšem poslu sodnikovem, t. j. pri ustni razpravi, med katero izreka sodnik često razne odločbe (izključitev javnosti, zavrnitev do-

kaznih predlogov itd.). Torej tudi po argumentum a maiori ad minus omenjene sodnikove dolžnosti ni. (N. pr. odločbe v smislu §§ 415, 418, 422, 430 kp.).

Končno bodi omenjeno, da odredba § 1 zdt., po kateri se smejo imenovati za v. d. d. t. samo pri sodišču nameščeni uradniki (pristavi, sodniški pripravniki in administrativno osebje), ni videti svrhi primerno, ker morejo le take osebe, ki so od razpravljajočega sodnika popolnoma neodvisne, uspešno zastopati javne interese, ne pa sodno uradništvo, ki je vedno v neki odvisnosti napram sodniku. Ta zakonita določba je torej potrebna spremembe in skladnosti s § 87 izvršilne naredbe z dne 23. maja 1873.

O B Z O R N I K.

Naše najvišje sodišče.

Smo pred tretjo fazo našega najvišjega sodišča.

Z znano uredbo z dne 14. novembra 1918 št. 111 Ur. L. je določila Narodna vlada v Ljubljani, da se osnuj višje deželno sodišče kot neposredna višja stopnja nad tedanjimi štirimi slovenskimi zbornimi sodišči prve stopnje in sicer s sedežem v Ljubljani. Procesni zakoni, civilni in kazenski, so ostali pri tem nedotaknjeni. Kot druga stopnja naj posluje to višje deželno sodišče v civilnih stvareh tudi kot zadnja, obenem pa naj prevzame še posle vrhovnega kot kasacijskega sodišča v kazenskih stvareh. V slednjih smo torej obdržali vse tiste pravnne stopnje, kakor smo jih imeli poprej, samo da so bile prenesene kasacijske kazenske stvari na višje deželno sodišče, dočim smo bili v civilnih stvareh prikrajšani za eno stopnjo, ki smo je bili vajeni sicer že več kot stoletje. Pristojnost višjega deželnega sodišča v civilnih stvareh se namreč ni prav nič spremenila, ni ne zožila, ne razširila, nanj niso bili preneseni prav nobeni posli, ki bi mu po sodni organizaciji in po tedanjih civilnopravnih zakonih že prej ne bili šli. Sicer bi se bilo eno ali drugo lahko zgodilo, ker se je sodišče, kakor že omenjeno, osnovalo popolnoma na novo. Toda ni se hotelo dregati v drugače, kakor se je zdelo, preskušen sodni sestav, in to tem manj, ker je bila označena ta ureditev že vnaprej kot časna.

Najbližja bodočnost je pokazala, da za prehodno dobo ni bilo treba tvegati drugačnih poskusov. Senati višjega deželnega sodišča so bili sestavljeni deloma iz sodnikov, ki so bili zaposleni že pred prevratom na drugi ali tretji stopnji, nekaj jih je bilo